
Fortsatt avtale om legefordeling og stillingsstruktur - minst av flere onder

FRA FORENINGEN

AARSETH HP

Utvalg for legestillinger og stillingsstruktur, forkortet til det mer kjente ULS, er et partssammensatt utvalg som forvalter to avtaler inngått mellom staten, Kommunenes Sentralforbund, Oslo kommune og Legeforeningen. Utvalgets sekretariat er lagt til Statens helsetilsyn. Staten oppnevner leder og nestleder, de andre partene har til sammen seksrepresentanter, tre av disse er fra Legeforeningen.

Foruten å behandle søknader om nye legestillinger er sekretariatets oppgave å rangere søkere til åremålsutdanningsstillinger. Dette er en meget viktig oppgave, og for Legeforeningen er en slik sentral rangering en forutsetning for avtaleforholdet.

Da stillingsstrukturavtalen ble inngått i 1985, var det et stort misforhold mellom faste sykehuslegestillinger og åremåls utdanningsstillinger. På den annen side var det ingen grense for hvor lenge en lege kunne være i en utdanningsstilling bare han eller hun skiftet stilling med jevne mellomrom. Det førte blant annet til det såkalte Ringvei-syndromet; ferdige spesialister flyttet mellom utdanningsstillinger ved forskjellige sykehus innenfor Ringveien i Oslo. Avtalen hadde som hovedmål å tilpasse antallet utdanningsstillinger til faste stillinger. En lang rekke assistentlegestillinger ble derfor omgjort til overlegestillinger. Avtalen forutsatte et system som kontinuerlig evaluerte stillingsstrukturen og tilpasset denne til nye behov. Et slikt evalueringssystem har ikke fungert etter intensjonen. Årsakene til dette er mange. For det første har det ikke vært noe apparat som har oppgradert oversikter og laget nye prognoser for stillingsbehovet. For det andre har det manglet en overordnet myndighet som kunne iverksette nødvendige tiltak, også for de spesialitetene det har eksistert oversikt over. Det enkelte sykehus har i for stor grad fått ansvar for å vurdere om stillingene skulle være utdanningsstillinger eller faste stillinger. Sykehusene valgte faste stillinger for ferdige spesialister. Resultatet, stor mangel på sykehusspesialister, ser vi i dag. Dette er en avgrunn til at Legeforeningen har ment at staten burde være sykehuseier og derved kunne ta overordnet ansvar for utdanningskapasiteten innen alle spesialiteter.

Legefordelingsavtalen som kom i 1989, erstattet en etableringslov som i praksis kunne blitt en tilnærmet beordringslov. Offentlige arbeidsgivere har i henhold til avtalen ikke anledning til å opprette nye legestillinger uten forhåndsgodkjenning fra Utvalg for

legestillinger og stillingsstruktur. En avgjørelse i utvalget er endelig, og kan ikke ankes. Mange kommuner og fylker har fulgt bestemmelsene lojalt, men det er en kjent sak at enkelte parter ikke har brydd seg om å følge avtalen. Til tross for dette viste en evaluering i 1996 at avtalen har ført til en jevnerefordeling av leger, men det ble også dokumentert at mange leger har gått inn i ikke-godkjente stillinger. De siste ukene gransking av hvordan avtalen fungerer, har avslørt graverende forhold i enkelte fylker. Når enkelte parter neglisjerer avtalen fullstendig, er det ikke å vente at de resterende skal opptre lojalt. Ordningen står derved ifare.

Legeforeningen krever ikke at verken stillingsstrukturavtale eller legefordelingsavtale skal videreføres. For tidsen vi imidlertid at en videreføring er det minste av flere onder. Foreningen har imidlertid pekt på sider ved praktiseringen av regelverket som må avklares. Det er grunn til å anta at Sosial- og helsedepartementet vil medvirke til en slik avklaring.

Legeforeningen har reagert kraftig på at staten har tolket avtalen dithen at utenlandske leger som ansettes ved norske sykehus automatisk får godkjenning i Utvalget for legestillinger og stillingsstruktur. I praksis betyr dette at enkelte stillinger forbeholdes utenlandske leger. Dette kan ikke Legeforeningen akseptere. Utenlandske leger er velkomne, men de må søke stillinger på samme vilkår som norske leger.

Legeforeningens medlemmer og tillitsvalgte har liten mulighet til å kontrollere at arbeidsgiverne følger regelverket. Likevel oppfordrer vi medlemmene om å bidra til at avtalene følges. Det er et paradoks at det bare er assistentleger som arbeider i ikke-utlyste stillinger, som rammes av sanksjoner hvis avtalene ikke følges. Arbeidsgiverne, som har ansvaret, går fri. Dette misforholdet må opphøre.

Hans Petter Aarseth
president

Publisert: 30. september 1997. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 13. september 2026.